

Rapport till KNS representantskapsmöte 2021 över Kommunals verksamhet maj 2019 till maj 2021

Förändringsarbetet fortsätter

Kunskapslyftet, som ingår i framtidsklivet, går ut på att öka kompetensen hos cirka 10 000 av våra arbetsplatsombud, AO, och sektionsföreträdare avseende bland annat värvning. Under 2020 var utbildningstakten låg, men sedan februari 2021 startar två utbildningar i snitt per vecka för våra AO, de genomförs digitalt.

Värvning i fokus

Tillväxten inom Kommunals yrkesgrupper är stor och kommer att fortsätta vara så de kommande tio åren. För att fortsätta vara en stark och relevant fackförening kommer Kommunal att behöva växa kraftigt, samtidigt som vi sett vikande medlemssiffror inom hela LO under en längre tid. För att vända utvecklingen har vi de senaste åren satt värvningsarbetet högst upp på dagordningen. Strategin är att tydliggöra att värvning är en ordinarie facklig uppgift och att vi måste lägga mycket mer tid och kraft på att ta de viktiga samtalen på arbetsplatsen och att ställa frågan om medlemskap.

Många viktiga beslut har fattats längs vägen. Vi har satt ett gemensamt långsiktigt mål att vi ska vara 600 000 medlemmar år 2030. Vi har effektiviserat arbetet med att stoppa utträden. Vi har arbetat hårt med att vässa våra digitala värvningskampanjer och vi har utvecklat en utbildnings-trappa för värvare. Vi har bestämt att tisdagar är *Arbetsplatstisdag*, vilket innebär att ingen annan verksamhet än värvning kan planeras in på tisdagar.

Under 2019 vände Kommunals medlemsutveckling och vi började växa igen. Under pandemi-året 2020 såg vi en rekordartad medlemstillväxt, inte bara vid pandemins utbrott utan också under resten av året. Mycket viktigt arbete återstår för att vi ska bygga en värvningsorganisation som kan ta hand om hela vår värvningspotential, men vi har kommit en bit på vägen.

Kommunals prioriteringar angående covid-19 (arbetsmiljö mm)

Buss

Det började med krav på att bussförarna skulle slippa hantera kontanter. I Hudiksvall förhandlar Kommunals skyddsombud med X-trafik om att ta bort kontanthantering men X-trafik vägrar.

I slutet av mars stängdes bussarnas framdörrar i de flesta regioner. Då behövde chaufförerna inte längre kontrollera biljetter, detta för att slippa onödig kontakt med passagerare. Stockholm gick ut 17 mars med en rekommendation att alla resenärer som reser med buss ska både gå på och av genom de bakre dörrarna. Flera andra huvudmän i landet gjorde liknande åtgärder, men några valde att låta främre dörren vara öppen som vanligt, bland annat Skånetrafiken. Där gjorde skyddsombud en gemensam 6:6a-anmälan. Kommunal gjorde en kartläggning av vilka huvudmän som valt att inte vidta några åtgärder, ungefär hälften av kollektivtrafikhuvudmännen stängde inte framdörrarna. Tobias Baudin uppmanade alla ansvariga för busstrafiken att stänga främre bussdörren.

Kommunal.

I början av april rapporterade tidningarna att de flesta corona-anmälningar till Arbetsmiljöverket gällde busstrafiken. Det berodde på att Kommunal hade uppmanat skyddsombud inom trafiken att göra 6:6a-anmälningar om det inte görs tillräckligt för att förebygga smitta som kan drabba förarna. I slutet av månaden vägrade Kommunal att acceptera plexiglas som skyddsåtgärd och fortsatte att kräva stängda framdörrar. Kommunal var oroad över att Skånetrafiken och bussföretagen som kör för dem skulle försöka kringgå Arbetsmiljöverkets beslut om stängda framdörrar. Under våren har man testat provisoriska lösningar som Kommunal har haft anmärkningar på och som Arbetsmiljöverket inte har godkänt, andra lösningar väntar för tillfället på Arbetsmiljöverkets godkännande.

I många regioner krävdes en lång kamp för att tvinga fram stängda framdörrar. Trots att det var känt att bussförare avlidit i covid-19 och att många smittats, och trots att Kommunal larmade om att förare blev spottade i ansiktet och att det hände att passagerare hotade förare med att smitta dem för att slippa betala biljett.

Vård och omsorg

När det gäller vård och omsorg har våra prioriterade frågor under det senaste året varit bristen på skyddsutrustning och på tydliga riktlinjer samt frågan om karensavdrag. Bristen på skyddsutrustning uppmärksammades redan i mitten av mars 2020. Vi tog emot larm i äldreomsorgen från alla håll - medlemmar skrev på våra sociala medier och ringde Kommunal Direkt.

Navet i förbundets krishantering under våren 2020 var en särskild grupp som började träffas i mars. En annan viktig grupp var arbetsmiljögruppen som hanterade en enorm mängd frågor. Frågan om skyddsutrustning kom upp på corona-gruppens första möten och 16 mars höll vi en videokonferens med arbetsmiljöansvariga ombudsmän. 23 mars tar både Kommunal och arbetsgivarorganisationen Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, upp den akuta bristen på skyddsutrustning, inom både hälso- och sjukvården och äldreomsorgen, på ett möte med arbetsmarknadsminister Eva Nordmark. De första begärandena om skyddsutrustning enligt 6:6a lades redan tredje veckan i mars, vi lade ut information på hemsidan om hur skyddsombud ska agera om det saknas skyddsutrustning.

Tobias Baudin hade ett möte 27 mars med socialminister Lena Hallengren. Då hade de två första dödsfallen i covid-19 på äldreboenden i Sverige redan inträffat. Kommunal hade samma dag vid ett möte med Arbetsmiljöverket larmat om bristen på skyddsutrustning inom äldreomsorgen.

Kommunal följde upp covid-relaterade arbetsmiljöfrågor med hjälp av regelbundna enkäter till skyddsombud i hälso- och sjukvården och i äldreomsorgen.

Det är oklart hur omfattande bristen på skyddsutrustning var, men det var uppenbart att skyddsutrustningen ransonerades på arbetsplatser och att de yrkesgrupper som Kommunal organiserar var längst ned på prioriteringslistan. Sjuksköterskorna på äldreboenden hade till exempel oftare skydd, trots att de ofta bara var inne hos de sjuka en kort stund.

30 mars gick Folkhälsomyndigheten ut med uppdaterade "rekommendationer för handläggning och val av skyddsåtgärder mot covid-19 inom vård och omsorg". I rekommendationerna står att vid risk för kontakt- och stänksmitta ska personlig skyddsutrustning användas. I ett förtydligande skrev sedan Folkhälsomyndigheten, tillsammans med Arbetsmiljöverket och Inspektionen för Vård och omsorg, att frågan om både visir och munskydd ska avgöras i en lokal

Kommunal.

riskbedömning, ”om visir vid riskbedömning inte bedöms helt skydda mot stänk mot munnen kombineras det med munskydd”.

En sådan riskbedömning gjorde huvudskyddsombudet för äldreomsorgen på Kungsholmen i Stockholm den första veckan i april. Han konstaterade att visir inte räcker för att skydda personalen från att få stänk på sig när covidsjuka omsorgstagare hostar. Följande vecka, precis innan påsk, lade han tillsammans med huvudskyddsombudet på Serafens äldreboende på Kungsholmen ett skyddsstopp på arbete utan munskydd inom en meter från brukaren.

Stockholms stad som driver boendet svarade direkt att de inte tänker godta kravet eftersom det enligt kommunen går längre än Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Samma kväll gav Arbetsmiljöverket Kommunal rätt – Arbetsmiljöverket förbjöd Serafen att låta personalen utföra ”patientnära arbete” utan munskydd under visiret vid misstänkt eller konstaterad covid-19, med hot om vite på 100 000 kr om arbetsgivaren skulle bryta mot förbudet. ”Det här är den absolut lägsta nivån vi kan tänka oss” säger Arbetsmiljöverkets inspektör till TT-nyheterna 7 april. Kommunal tolkade Arbetsmiljöverkets beslut som prejudicerande för hela landet vid patientnära arbete med personer som har covid-19 eller misstänks vara smittade så ska både visir och munskydd användas.

Några dagar senare, mitt under påskhelgen, kom ett gemensamt uttalande av Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg. I uttalandet skrev myndigheterna att beslutet när det gäller Serafens äldreboende inte ska ses som prejudicerande. I uttalandet står det att ”ett beslut som fattades för ett par dagar sedan på en enskild arbetsplats efter ett skyddsombudsstopp i Stockholm inte är ett generellt beslut om vilken personlig skyddsutrustning som personal inom omsorgen ska använda utan enbart gäller den aktuella arbetsplatsen”.

Det är alltså enbart ”på den aktuella arbetsplatsen” som undersköterskor och vårdbiträden som ger vård till covidsjuka patienter ska använda munskydd under visiret. På alla andra arbetsplatser ska det först göras ”en lokal riskbedömning”. Senare avslöjade Sveriges Television, SVT, att det är arbetsgivarna i SKR som tagit initiativ till det möte som tog fram uttalandet och att SKR föreslagit hur uttalandet skulle formuleras. Myndigheterna har alltså gått arbetsgivarna till mötes – bakom ryggen på Kommunal. 3 maj 2020 anmälde Kommunal Arbetsmiljöverket till Justitieombudsmannen för hanteringen av skyddsstoppet på Serafen.

Även kampen för att avskaffa karensavdraget har varit central. När regeringen 2 februari 2020 klassade SARS-CoV-2 som en allmänfarlig sjukdom avskaffades karensavdraget för den som har eller misstänks ha smittats och lämnar in ett läkarintyg till Försäkringskassan. Kommunal upprepade 11 mars kravet på att avskaffa karensavdraget, två dagar senare beslutade regeringen att tillfälligt slopa kravet på läkarintyg för att slippa karensavdrag från sjuklönen. Istället kompenseras man med en fast summa, samma för alla oavsett avdragets storlek, genom att själv ansöka om det från Försäkringskassan.

Under den senare tiden har fokuset varit vård- och omsorgspersonalens extrema stress och arbetsbelastning under en lång tid och personalens rätt till semester.

Frågan om rätt skyddsutrustning har varit ständigt aktuellt. 7 maj i år kom Arbetsmiljöverket med nya rekommendationer om andningsskydd vid arbete i annans hem – Kommunal har alltså haft rätt hela tiden.

Kommunal.

Avtalsrörelsen

Vi har genomfört den största avtalsrörelsen någonsin då pandemin gjorde att alla Kommunals 70 avtal skulle förhandlas under hösten 2020 istället som normalt fördelat mellan mars och november. Detta förde med sig att många avtal prolongerades i sju månader, andra förlängdes kortare tid, men konsekvensen blev en uppskjuten löneförhöjning på sju månader för samtliga avtal. Det sista avtalet blev färdigt i april i år.

Inom tre avtal var det extra tufft - där var vi tvungna att varsla för att få till avtal. Två av dessa avtal gick vi vidare med till medlingsinstitutet. De lagda varslen behövde inte träda ikraft eftersom avtal kunde skrivas.

Kommunal valde i avtalsrörelsen att stå utanför LO-samordningen, däremot hade vi en låglönesatsning. Förhandlingarna med SKR handlade om högre löner för alla, ett engångsbelopp år 2020 samt en satsning på yrkesutbildade inom vård, skola och omsorg som var en prioriterad fråga. Vi fick ett stort medialt genomslag för extrasatsningen på yrkesutbildade i förhandlingarna både i den offentliga och den privata sektorn.

Kommunal lyckades med vissa låglönesatsningar så resultatet blev något högre än det satta "märket" på arbetsmarknaden, storleken varierade dock mellan de olika avtalsområdena. På några områden var det i pengar och på andra områden i ledig tid. En viktig jämställdhetsfråga har i avtalsrörelsen varit sexuella trakasserier så frågan har förhandlats på ett antal områden.

En utmaning var att två nya arbetsgivarorganisationer hade bildats vilket resulterade i att helt nya kollektivavtal skulle skrivas genom att ett flertal gamla avtal skulle slås ihop. KFS och Pacta för samhällsnyttiga företag och kommunnära verksamhet bildade Sobona. KFO och Idea bildade Fremia för idéburna och kooperativa verksamheter och organisationer.

Avtalsrörelsen genomfördes på ett smittsäkert sätt genom digitala förhandlingar med både motparter och kontakter med delegationerna.

Under förhandlingarna med SKR följde en dokumentärfilmare Kommunal. Filmen har efter avtalsrörelsen visats på SVT och kan fortfarande ses här:

<https://www.svtplay.se/video/30215172/lonekampen>

Sandra Albeer

Pressekreterare, ledningsstaben